

Hajléktalanellátók feladata hőség idején

Időpont: 2026. június 24.

Forma: online szakmai műhely

Moderátor: **Szentkereszty Tamás**, a Budapesti Szociális Szakmatámogatási Hálózat hajléktalanellátó munkacsoportjának koordinátora

1. Bevezetés

A Budapesti Szociális Szakmatámogatási Hálózat hajléktalanellátó munkacsoportja a Menhely Alapítvánnyal együttműködve, "Hajléktalanellátók feladata hőség idején" címmel 2026. június 24-én online szakmai műhelyt tartott. Az alkalom apropóját az országos tisztiorvos által elrendelt hőségriadó, valamint a szociális szférában ismert Vörös kód adta. A műhely résztvevőit **Szentkereszty Tamás** köszöntötte. Megnyitójában röviden ismertette az esemény célját, amely a hőségriadó idején a hajléktalan emberek számára elérhető szolgáltatások, a hőség egészségügyi kockázatai, valamint a fővárosi és hajléktalanellátó intézményi válaszok közös áttekintése volt. Kiemelte, hogy a nyári hőhullámok egyre gyakrabban és egyre súlyosabban érintik az utcán élő, illetve a hajléktalanellátó rendszerhez kapcsolódó embereket, ezért indokolt, hogy a témát a szociális szakma, az önkormányzati szereplők és az egészségügyi/szolgáltatói oldal közösen gondolja végig.

2. Előadások összefoglalása

2.1. Missetics Bálint, Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatalának lakás és szociálpolitikai főtanácsadója előadása

Klimatizált helyiségek és egyéb hajléktalan emberek számára is hozzáférhető szolgáltatások a főváros területén hőségriadó idején

Missetics Bálint előadása a hőségriadó fővárosi, önkormányzati és intézményi kereteit mutatta be. Rámutatott, hogy a hőséghelyzet kezelése nem pusztán egészségügyi vagy időjárási kérdés, hanem **szociálpolitikai, várospolitikai és szolgáltatásszervezési feladat** is. Missetics hangsúlyozta, hogy a klímaváltozás következtében a hőség már nem kivételes, hanem egyre rendszeresebb működési kihívás, amelyre a fővárosi rendszernek tudatosan kell felkészülnie. Elmondta, hogy a hőségriadó elrendelésének háttérében egészségügyi és szociális szabályozás áll: a hőségriasztás az egészségügyi hatósági rendszerhez kapcsolódik és az országos tisztifőorvos rendeli el, míg a Vörös kód a szociális ellátórendszer rendkívüli eljárásrendjét aktiválja, melyet a szociálpolitikáért felelős miniszter ad ki. A Budapesten elérhető és a közforgalom számára megnyitott klimatizált helyiségek listáját a Fővárosi Katasztrófavédelmi Főigazgatóság állítja össze, amely a honlapjukon elérhető. A Fővárosi Önkormányzat kiemelt feladata a hőség idején a közszolgáltatások megfelelő működtetése, többek között klimatizált járműpark fenntartása, a közterületek hűsítő jellegű locsolása, közterületi vízosztások, közutak fellelhetőségének elérhetővé tétele online felületen. A hajléktalan emberek segítésében – csakúgy mint a téli időszak folyamán – kiemelt szerepe van a Fővárosi Rendészeti Igazgatóság

munkatársainak – akik a Diszpécserszolgálattal együttműködve járnak el a bajba jutott fedél nélkül élők érdekében, vizet osztanak az arra rászorulóknak. Kiemelte, hogy a Fővárosi fenntartású Budapesti Módszertani Szociális Központ és Intézményeinek van intézkedési terve a hőség-és UV védelemre, amely a munkavállalók védelme mellett kitér a hajléktalan emberek, az egészségügyi ellátásban lévők és a családok átmeneti otthonaiban élő felnőttekre és kiemelten a gyermekekre. Fontos, hogy megjelent a Közterületi hajléktalanságról szóló helyzetértékelés és rövid távú intézkedési terv, melynek egy fejezete foglalkozik a hőség idején szükséges szolgáltatásokról. Ennek mentén Missetics ismertette a Fővárosi Önkormányzat saját vállalásait. Elhangzott, hogy a főváros célja **minden saját fenntartású telephelyen legalább egy közös használatú helyiség klimatizálása**, továbbá a saját fenntartású szálláshelyeken a **léghőképző lakószobák arányának fokozatos növelése**. Emellett a főváros a Diszpécser Szolgálattal együttműködésben nyomon kívánja követni a budapesti nappali ellátást és szállást nyújtó intézmények klimatizáltságát és támogatást kíván biztosítani ennek bővítéséhez. Az előadó jelezte, hogy a Fővárosi Önkormányzat kiemelten kíváncsi az extrém nyári időjárás túlélését támogató javaslatokra a hajléktalanellátó szervezetek részéről annak érdekében, hogy bővíteni tudja a Fővárosban elérhető lehetőségek tárházát.

2.2. Tóth-Babos Lilla, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Krisztinavárosi Hajléktalan Centrum vezető ápolójának előadása

Figyelni, felismerni, segíteni – A hőség egészségügyi kockázatai és a szociális munka szerepe

Tóth-Babos Lilla előadása a hőség egészségügyi kockázataira és a szociális munka felelősségére fókuszált. Előadásának kiindulópontja az volt, hogy az utcán élő emberek különösen veszélyeztetettek a nyári hőség idején, mert esetükben egyszerre érvényesül a **magas expozíció** és az **alacsony alkalmazkodási lehetőség**. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy hosszú időn keresztül közvetlen napsugárzásnak és magas hőmérsékletnek vannak kitéve, miközben korlátozottan férnek hozzá árnyékos, hűvös helyekhez, ivóvízhez, tisztálkodási lehetőséghez, illetve a hőséghez igazodó ruházathoz. Példaként említette a közterületen, nagykabátban ücsörgő hajléktalan embereket, akikre kiemelt figyelmet szükséges fordítani. A sérülékenységet tovább növelik a krónikus betegségek, az általános rossz egészségi állapot, egyes gyógyszerek mellékhatásai, valamint az alkoholfogyasztás.

Az előadás részletesen bemutatta a legfontosabb hőséghez köthető egészségügyi állapotokat: a **napégést**, a **napszúrást** és a **hőgutát**, külön kitérve arra, hogyan különíthetők el egymástól, és milyen teendőket igényelnek. A **hőguta** figyelmeztető jele a magas, általában 40 °C-os testhőmérséklet, az izzadás megszűnése, a forró, kipirult bőr, a zavart viselkedés, a beszédzavar és a bizonytalan járás, gyakori az eszméletvesztés és a görcsroham. Jellemző továbbá az általános gyengeség, vagyis képtelenek lesznek arra, hogy akár segítséggel felálljanak vagy felüljenek. A szakember javaslata alapján ekkor érdemes őket stabil oldalfekvésbe helyezni, illetve ha az ügyfél eszméleténél van, akkor vízzel kínálni. Ezen kívül hűvös, árnyékos helyre szükséges vinni, ha van rajta meleg ruházat (pl. nagykabát), akkor attól megszabadítani, valamint nedves törölköző, vagy vizes palack segítségével a hűtését megkezdeni. Mivel ez az állapot magas testhőmérséklettel jár, ezért a vezető ápoló javasolta, hogy az utcai gondozó szolgálatok gépjárművei legyenek testhőmérővel, elsősorban homlokhőmérővel felszerelve. A következő kockázatos egészségügyi állapot a **napszúrás**, melynek tünetei jellemzően nem akkor jelentkeznek, amikor ügyfeleink a tűző napon tartózkodnak, hanem órák múlva. Figyelmeztető jelei lehetnek a tarkómerevség, a fejfájás, hányinger és hányás, levertség, fényérzékenység, hőemelkedés vagy enyhe láz (37-38,5 °C), valamint a szédülés. Ha az utcai szociális munkások azt látják, hogy ügyfeleik a tűző napon tartózkodnak, akkor a napszúrás megelőzése

érdekében érdemes hűvös, árnyékos helyre vinni őket, a folyadékot pótolni, a tarkó hűtését megkezdeni. Orvost akkor szükséges hívni, ha tudatzavar jelentkezik, illetve ha a hányás gyakran ismétlődik vagy ha görcs lép fel. A harmadik, nyáron jellemzően előforduló egészségügyi probléma a **napégés**, amely során az érintett bőrkárosodást szenved. Ha a bőr felhólyagosodik, vagy kipirosodik, akkor az érintett bőrfelületet meg kell óvni, a ruházatot megglazítani, a hólyagokat nem kipukkasztani. Amennyiben az égett, hólyagos bőr nagy kiterjedésű, vagy akár a hólyagok már kipukkadtak, kórházi ellátás szükséges. Elsődleges tehát orvoshoz juttatni a beteget, ahonnan szükséges esetben akár mentő hívására is sor kerülhet majd. Szintén a napégés tünetei közé tartozik a hidegrázás és a rossz közérzet is, valamint esetenként a láz. Súlyos problémát jelenthet ügyfeleink esetében, különösen a nyári hónapok folyamán a kiszáradás, melyhez kapcsolódóan a Tóth-Babos megjegyezte, hogy fontos lenne az ügyfeleket minél inkább ösztönözni a vízivásra.

Az előadó külön felhívta a figyelmet a **kiszáradás** és a hőség által súlyosbított alapbetegségek kockázataira is. Kiemelte, hogy az alkohol fokozza a folyadékvesztést és csökkenti a szomjúságerzetet, a keringési betegségek esetén a hőség nagyobb terhet ró a szervezetre és növekszik az ájulás veszélye. Kiemelt figyelmet kell fordítani a légzőszervi megbetegedésekben szenvedőkre, pl. a COPD-s betegekre, mivel esetükben légszomj és tartós kimerültség alakulhat ki, így őket érdemes a szociális szakembereknek egészségügyi ellátásba juttatni, hiszen akár oxigén pótlására is szükség lehet. Figyelni szükséges továbbá a krónikus, fekélyes megbetegedésekben szenvedőkre, hiszen a seb könnyebben elfertőződhet a melegben, a sebgyógyulás pedig nehezebb lehet. Szintén kockázatot jelenthetnek egyes gyógyszerek – például vízhajtók, vérnyomáscsökkentők, antipszichotikumok vagy antidepresszánsok. A szociális munkások és intézményi dolgozók feladata ezért nemcsak a segítségnyújtás, hanem a **korai felismerés** is: észre kell venniük az olyan tüneteket, mint a szokatlan fáradtság, aluszékonyság, zavartság, ingerlékenység, bizonytalan járás, szájszárazság, sötét vizelet vagy fokozódó légszomj. Az előadás egyik legfontosabb üzenete az volt, hogy a hőséghelyzet kezelése a hajléktalanellátásban **egészségügyi éberséget és alapfokú triázsszemléletet** is igényel.

2.3. Surányi Ákos, a Menhely Alapítvány Diszpécser Szolgálatának szolgálatvezetője előadása

A korábbi évek tapasztalatai és a mostani feladatok

Surányi Ákos gondolatai a diszpécser szolgálat és az ellátórendszer **operatív nézőpontját** hozta be a műhelybe: arra helyezte a hangsúlyt, hogy hőségriadó idején a segítség akkor tud valóban eljutni az utcán élő emberekhez, ha az intézmények, az utcai szolgálatok és a diszpécser között **gyors, pontos és naprakész információáramlás** működik.

Hangsúlyos elemként jelent meg, hogy a hőségriasztás és különösen a vörös kód időszakában a Diszpécser Szolgálat feladata nemcsak az elhelyezések koordinálása, hanem a rendelkezésre álló **klimatizált helyek, ivóvízvételi pontok, fogadó intézmények és speciális lehetőségek** összegyűjtése és láthatóvá tétele is.

Elmondta, hogy tapasztalatai alapján a nyári és a téli hónapokban elrendelt Vörös kód „lezajlása” között jelentős különbségek vannak, az előbbi kevésbé kerül reflektorfénybe, annak ellenére, hogy kockázatos időszaknak tekinthető. Ezt támasztja alá az is, hogy a napok óta tartó Vörös kód ideje alatt volt olyan 24 órás szolgálat, amikor egyetlen bejelentés sem érkezett hozzájuk **országos szinten**, holott a téli Vörös kód idején ez elképzelhetetlen. **Ez egy nagyon aggasztó jelenség, amely képet mutat arról, hogy mind a lakosság, mind akár a szakemberek, mind pedig maguk az ügyfelek is miként mérik fel az**

extrém hőség egészségügyi kockázatait. Míg a téli Vörös kód idején azonnal életbe lépnek különböző extra intézkedések, mint az egész napos intézményi nyitva tartások országszerte, a házirend enyhítése, amely lehetővé teszi pl. a kitiltott emberek felvételét, addig a nyári időszakban a krízisautó szolgálati ideje nem emelkedik meg, nincsenek olyan szolgáltatások, amelyek csak extra finanszírozással alakíthatók ki, hiszen a rendszerben nincsenek erre felhasználható források. A klímaváltozás okán egyre inkább szükséges lenne ezeket a hónapokat, kiemelten a Vörös kód napjait, vagy elhúzódás esetén heteit is krízisidőszakként kezelni, a télihez hasonlóan.

A szolgálatvezető szerint eléggé aggasztó, hogy a 37 fővárosi nappali melegedőből csupán 20-ban van légkondicionált helyiség. **Súlyosbítja a helyzetet, hogy több olyan városrész van Budapesten, illetve vidéken számos város, ahol egyáltalán nem érhető el klimatizált nappali melegedő.** Az éjjeli menedékhelyek tekintetében 27-ből 14-ben van megoldva a klimatizáció, ám mivel éjjel az extrém meleghez képest hűvösebb az időjárás, talán ez kisebb problémát jelent. Fontos, hogy az utcai gondozó szolgálatok egy része továbbra is 18 és 22 óra között van jelen az ellátási területén, amely már egyáltalán nem a legkockázatosabb időszak a kánikulában. Ebből fakadóan hatékony beavatkozásra tőlük már nem lehet számítani egy olyan hajléktalan embernél, aki órák óta a tűző napon feküdt. Az elmondottakkal kapcsolatban kiemelkedően fontos feladat lehet a hajléktalanellátó szervezetek részéről a figyelemfelhívás, vagyis arra irányítani az állampolgárok figyelmét, hogy a nyár is nagyon sok veszélyt rejt a fedél nélkül élők számára. Ehhez kapcsolódóan problémaként merült fel, hogy a hajléktalan emberek jellemzően nem használhatják a klimatizált, elvileg mindenki számára elérhető tereket, mint a bevásárlóközpontokat, plázákat, mert a biztonsági őrök kiküldik őket. A szolgálatvezető szerint a rászorulókat ezzel kapcsolatban már annyi negatív élmény érte, hogy meg sem próbálják igénybe venni ezeket a lehetőségeket. Szintén jelzésként érkezett, hogy a klímával ellátott hajléktalanellátó intézményekben érdemes a kinti hőmérséklethez képest pár fokkal alacsonyabb hőfokot beállítani, mert ha jelentős – akár 20 fok – a különbség a külső és a belső hőmérséklet között, az is járhat egészségügyi problémával az amúgy is betegséggel küzdő ügyfeleinknél.

2.4. Aba Csaba, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Krisztinavárosi Hajléktalan Centrum intézményvezetőjének előadása

Hőség az utcán élő emberek esetében – Mit tudunk tenni?

Aba Csaba előadása kifejezetten a gyakorlati intézményi és utcai feladatokra koncentrált. Előadásának kiindulópontja a **Vörös kód** nyári működése volt: ismertette, hogy a vörös kód a szociálpolitikáért felelős miniszter által elrendelt rendkívüli eljárásrend, amely nyáron tartósan 27 °C feletti napi középhőmérséklet és az Országos Meteorológiai Szolgálat 2. szintű figyelmeztetése esetén lép életbe. Ebben a helyzetben a Diszpécser Szolgálat feladata az intézmények értesítése, a klimatizált helyek, ivóvízpontok, párapuk és fogadóintézmények nyilvántartása, valamint az elhelyezések koordinálása. Az intézmények részéről pedig kötelező feladat az utcán élő emberek fogadása és legalább egy kijelölt, hűs, árnyékos vagy klimatizált helyiség biztosítása.

Az előadás egyik legerősebb része a **felkészülés konkrét lépéseinek** összefoglalása volt. Aba Csaba szerint a nyár elején már szükséges feltérképezni a kockázatos helyszíneket, listázni és térképre vinni az ivóvízvételi lehetőségeket, összegyűjteni a klimatizált nyilvános helyeket, közösségi tereket és nyitott intézményeket, valamint újraépíteni a kapcsolatot az önkormányzati, katasztrófavédelmi és más partneri szereplőkkel. A felkészüléshez eszközoldalról is szükség van minimumkészletekre: palackokra, palackozott vízre, ventilátorokra, árnyékoló eszközökre. A nappali melegedők esetében a nyitvatartás, a beengedés és kiengedés rendje, a többszöri zuhanyzás lehetősége, a pihenőhelyek és az ivóvíz

biztosítása vált kulcskérdéssé; az éjjeli menedékhelyeknél pedig a napközbeni bent tartózkodás lehetősége került előtérbe.

Külön hangsúlyt kapott az **utcai szolgálatok szerepe**. Az intézményvezető megerősítette Surányi Ákos szolgálatvezető mondatait, mely szerint az utcai szolgálatok működési rendjét szükséges átalakítani és inkább a délelőtti és a délutáni (kiemelten 11 és 17 óra között!), kevésbé az esti, vagy éjszakai időszakra biztosítani az ellátást. Az előadás arra is kitért, hogy a hőségben nemcsak az ügyfelek, hanem a dolgozók védelme is szervezési feladat: szükség van forgásos beosztásra, pihenőidőre, védőitalra, árnyékos pihenőhelyre, valamint arra, hogy a kollégák felismerjék a hőség és a kiszáradás jeleit, és szükség esetén mentőt hívnak.

Az előadás záró része jó gyakorlatokat sorolt fel. Ezek között szerepelt a kliensek számára a **többszöri zuhanyzás lehetősége**, esetlegesen csomagmegőrzési lehetőség kialakítása, az elvihető folyadék és akár fagyasztott víz biztosítása, a fejfedő, a hűvös fekvő pihenőhely, a párapapuk és locsolás, az információnyújtás, valamint a ruhapótlás. Az utcai szolgálatok esetében a szállítási lehetőség, a kéznél lévő víz, valamint az a szemlélet jelent meg hangsúlyosan, hogy a hőségben nem kizárólag a hajléktalan emberek veszélyeztetettek: idős emberek, kisgyerekek közlekedők és kültéren dolgozók is fokozott kockázatnak vannak kitéve. Aba Csaba előadása így erősen gyakorlati szemléletű, azonnal alkalmazható intézményi és utcai hőségvédelmi minimumcsomagot vázolt fel.

3. Résztvevői javaslatok, felvetések, továbbítandó pontok

A műhely záró szakaszában a résztvevők a jó gyakorlatok, hiányok és intézményi tapasztalatok összegyűjtésére fókuszáltak, valamint javaslatokat fogalmaztak meg az ágazati irányítás felé.

Jó gyakorlatok:

- (tejfölös dobozban) víz lefagyasztása, így könnyebben tudják hűteni a badellákban lévő limonádét, melyet az ügyfelek között osztanak ki
- jégkockakészítógép beszerzés hajléktalanellátó intézménybe
- javasolni akár az ügyfeleknek, akár a munkatársaknak, hogy nedves ruhát, törölközőt tegyenek a nyakukba, amely rövid ideig ugyan, de hűtést biztosít
- *az utcai gondozó szolgálatok munkájuk során hőfóliát osszanak a hajléktalan emberek részére*

Javaslatok:

- az ágazati irányításnak szükséges anyagi források megnyitása által részt vállalnia abban, hogy a hajléktalanellátó intézmények esetében a működési engedély kiadásának feltétele legyen a megfelelő klimatizáció megoldása
- hosszabbított szolgálati idő, rendszeres jelenlét a közterületen az utcai szolgálatok részéről
- a hajléktalanellátó intézmények nyitvatartási idejének meghosszabbítása, a beengedés folyamatossá tétele annak érdekében, hogy az ügyfeleknek ne kelljen várakozniuk
- felülvizsgálni a szolgáltatás igénybevételének felfüggesztéseit
- a Vörös kód idején kívül is fontos az ellátási területen lévő egészségügyi szolgáltatóval való kapcsolatfelvétel
- a téli és a nyári Vörös kód kötelezettségei közötti különbségtétel, vagyis annak meghatározása, hogy miben válik el a két időszak a szolgáltatások szempontjából (a nyári időszak folyamán

van-e értelme a Vörös kódnak a férőhelyek és a befogadás tekintetében, hiszen számtalan üres férőhely áll rendelkezésre a hajléktalanellátó intézményeknél)

- hőségterv összeállítása a hajléktalanellátásban is, kiemelten az átmeneti szállásokon

4. Összegzés

A műhely megerősítette, hogy a hőségriadó idején a hajléktalan emberek védelme csak akkor lehet hatékony, ha a szociális, egészségügyi és önkormányzati szereplők összehangoltan működnek. A hőséghez való alkalmazkodásnak egyszerre kell megjelennie az infrastruktúrában, a szolgáltatások szervezésében, az utcai jelenlétben, a triázsszemléletben és a partneri információáramlásban. A műhely előadásai és a jógyakorlat-gyűjtés alapján jól látszik, hogy már most is számos használható intézményi megoldás létezik, ugyanakkor a rendszer egészét segítené ezek összegyűjtése, megosztása és a hőségriadó idején alkalmazandó minimumszolgáltatások közös rögzítése.